

Sygn. akt IX Ca 691/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Dorota Ciejek SO Krystyna Skiepmo
Protokolant:	sekr. sądowy Ewelina Gryń

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2014 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa I. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w B. i Aresztowi Śledczemu w O.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 2 czerwca 2014 r., sygn. akt X C 1442/13

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w B. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt IX Ca 691/14

UZASADNIENIE

Powód I. S. wniósł o zasądzenie od pozwanych Skarbu Państwa – Dyrektora Zakładu Karnego w B. kwoty 6.000 zł i Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w O. kwoty 3.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, polegającą na poniżającym i upokarzającym traktowaniu go przez funkcjonariuszy publicznych Służby Więziennej – Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że od listopada 2010 r. przebywał w Areszcie Śledczym w O. w związku z zastosowaniem wobec niego przez Sąd Rejonowy w Olsztynie VII Wydział Karny tymczasowego aresztowania. W dniu 7 lipca 2011 r. na oddziale penitencjarnym nr 1 Aresztu Śledczego w O. w pomieszczeniu łaźnia, w trakcie przeprowadzanych czynności

kontrolnych doszło do naruszenia jego godności osobowej i osobowościowej. Funkcjonariusze dokonujący kontroli zachowywali się w arogancki sposób, używali agresji słownej i przemocy fizycznej. Powód wskazał, iż został przez jednego z funkcjonariuszy dokonujących kontroli przyciśnięty do ściany, gdy powód był już nagi dwaj funkcjonariusze dokonujący kontroli obrażali i lżyli go słownie, używali wulgaryzmów i czynili wulgarne uwagi, co do budowy jego ciała. Po zakończonej czynności kontroli osobistej, w czasie, gdy powód się ubierał jeden z funkcjonariuszy biorących czynny udział w czynnościach kontrolnych wyszedł z pomieszczenia łaźni, by po chwili wrócić i uderzyć powoda z otwartej dłoni w tylną część głowy i oświadczył, aby powód to zapamiętał. O zaistniałym zdarzeniu powód opowiedział P. M., z którym dzielił celę i funkcjonariuszowi oddziałowemu pełniącemu służbę na oddziale penitencjarnym, informując go jednocześnie, iż na znak protestu, co do zaistniałego zdarzenia zakłada protest głodowy i odmawia przyjmowania posiłków. Następnie powód został skierowany do pielęgniarki, która obejrzała jego głowę i której również opowiedział o zaistniałym zdarzeniu. Powód wskazał, iż złożone przez niego oświadczenie o zdarzeniu zostało przekazane do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. i potraktowane jako skarga, która została rozpatrzona jako bezzasadna. W ocenie powoda na skutek zdarzenia z dnia 7 lipca 2011 r. została naruszona jego godność przez funkcjonariuszy państwowych, których działanie spowodowało dla powoda daleko idące negatywne skutki w postaci lęku, przerażenia, a także zachwiania obrazu i stosunku personalnego wobec organów władzy państwowej i funkcjonariuszy publicznych.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny w B. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 7 lipca 2011 r. funkcjonariusze Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej, na polecenie Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O. realizowali czynności kontrolne na terenie Aresztu Śledczego w O. polegające na dokonaniu kontroli cel mieszkalnych. W wyniku podejmowanych czynności, powód poddany został kontroli osobistej. Pozwany wskazał, iż powód ani w trakcie kontroli, ani bezpośrednio po jej zakończeniu nie zgłaszał żadnych uwag w przedmiocie sposobu jej przeprowadzenia. Powód rzekome niewłaściwe traktowanie go przez podczas kontroli osobistej zgłosił oddziałowemu dopiero w trakcie przemieszczania go do celi mieszkalnej. Niezwłocznie po zgłoszeniu powód został doprowadzony do ambulatorium na stosowne badania, podczas których pielęgniarka dyżurna nie stwierdziła żadnych obrażeń zewnętrznych u powoda. Pozwany wskazał, iż przeprowadził kontrolę zgodnie z obowiązującymi przepisami, a podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono żadnych uchybień bądź zaniedbań.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – Areszt Śledczy w O. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w okresie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w O. powód miał zapewnione bezpieczeństwo i nie był zagrożony w żaden sposób. Pozwany wskazał, iż nie może ponosić odpowiedzialności za działania funkcjonariuszy publicznych z Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej, którzy działają na podstawie zarządzenia nr 3/2011 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 11 stycznia 2011 r. w sprawie zasad organizacji i zakresu działania etatowych Grup Interwencyjnych Służby Więziennej. Pozwany wskazał, iż w dniu 7 lipca 2011 r. funkcjonariusze faktycznie przeprowadzili kontrolę cel mieszkalnych i wybranych pomieszczeń na terenie Aresztu Śledczego w O.. Kontroli cel mieszkalnych dokonuje się podczas nieobecności osadzonych, którzy w tym czasie poddawani są kontroli osobistej lub pobieżnej, przez co najmniej dwóch funkcjonariuszy tej samej płci. Z raportu przebiegu służby dowódcy zmiany z tego dnia nie wynika, aby na wykonywane czynności służbowe przez funkcjonariuszy osadzeni wnosili jakiegokolwiek uwagi. Pozwany wskazał, iż ukarał powoda karą dyscyplinarną, zgodnie z przepisami w związku z podjętym przez niego protestem, przy czym powodowi została zapewniona pomoc medyczna, psychologiczna i duszpasterska.

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie oddalił powództwo. Odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu w całości.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód został osadzony w Areszcie Śledczym w O. w dniu 24 listopada 2010 r. w związku z zastosowaniem wobec niego przez Sąd Rejonowy w Olsztynie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

W dniu 7 lipca 2011 r., w godz. 8.30 – 12.30 funkcjonariusze Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej, działając na podstawie zarządzenia Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w O.(OI/O-073/100/11 z dnia 27 czerwca 2011r.) przeprowadzili kontrolę cel mieszkalnych i wybranych pomieszczeń na terenie Aresztu Śledczego w O.. Jednym z kontrolowanych pomieszczeń była cela nr (...) w Oddziale Penitencjarnym I. Oprócz kontroli celi mieszkalnej funkcjonariusze dokonali kontroli osobistej m.in. powoda. Kontroli osobistej dokonuje się w oddzielnym pomieszczeniu, wykonuje ją dwóch funkcjonariuszy. Po zakończeniu kontroli osobistej powód został przemieszczony do innej celi mieszkalnej, gdzie czekał do czasu zakończenia kontroli. Po upływie kilkudziesięciu minut w trakcie przemieszczania się do celi mieszkalnej, powód zgłosił oddziałowemu, iż był niewłaściwie potraktowany przez funkcjonariuszy realizujących kontrolę osobistą poprzez używanie wobec niego wulgarnych słów i uderzenie w tył głowy. O zaistniałym fakcie dowódca powiadomił dowódcę zmiany.

Powód został w dniu 7 lipca 2011 r. ok. godz. 12.00 doprowadzony do ambulatorium, gdzie pielęgniarka dyżurna dokonała oględzin jego ciała. Pielęgniarka nie stwierdziła jakichkolwiek obrażeń zewnętrznych u powoda.

Powód od dnia 7 lipca 2011 r. do dnia 13 lipca 2011 r. prowadził protest głodowy. W związku z prowadzonym protestem powód został objęty opieką medyczną, psychologiczną i duszpasterską. Za podjęty protest powód został ukarany karą dyscyplinarną.

Kontrola osobista powoda przeprowadzona w dniu 7 lipca 2011 r. przebiegała zgodnie z procedurami i obowiązującymi przepisami prawa. Żaden z funkcjonariuszy przeprowadzających kontrolę nie używał w stosunku do powoda obelżywych i wulgarnych słów, nadto nie była użyta w stosunku do niego przemoc fizyczna.

Funkcjonariusze Grup Interwencyjnych Służby Więziennej działają na podstawie zarządzenia nr 3/1011 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 11 stycznia 2011 r. w sprawie zasad organizacji i zakresu działania etatowych Grup Interwencyjnych Służby Więziennej. Kontrola przeprowadzana jest przy udziale przedstawiciela danej jednostki, którym z reguły jest dowódca jednostki lub jego zastępca. Kontroli cel mieszkalnych dokonuje się pod nieobecność osadzonych w celi, którzy na czas kontroli przenoszeni są do innego pomieszczenia, celem dokonania kontroli osobistej lub pobieżnej. Kontrola osobista polega na sprawdzeniu odzieży, obuwia i ciała osadzonych.. Po przeprowadzeniu kontroli osadzeni są umieszczani z powrotem w swoich celach. Z przeprowadzonej kontroli sporządzana jest notatka służbowa, w której dowódca grupy ocenia także atmosferę po kontroli, co ma związek z możliwością zgłaszania uwag po dokonanej czynności. Notatka ta dołączana jest do zarządzenia Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej i znajduje się w Dziale Ochronnym Aresztu Śledczego w O..

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Zdaniem Sądu I instancji powód nie wykazał, iż doszło do naruszenia jego dóbr osobistych poprzez obrażanie go, wulgarne odnoszenie się do niego, czy wreszcie użycie przez funkcjonariusza przemocy fizycznej względem niego. Sąd wskazał, że źródłem odpowiedzialności pozwanego jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej. Zgodnie zaś z art. 6 k.c., to na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia, że jego prawa zostały naruszone niesłusznie, a działanie pozwanego bezprawne. Tymczasem w zebranych materiale dowodowym twierdzenia powoda nie znalazły odzwierciedlenia, co pozwoliło uznać je za nieudowodnione. Sąd podkreślił, że funkcjonariusze Grupy Interwencyjnej działali na podstawie i w granicach prawa. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że kontrola osobista była przeprowadzona prawidłowo. Zawnioskowany przez powoda świadek P. M., wspólnie z nim osadzony, który uczestniczył w kontroli osobistej, nie potwierdził zarzutów powoda, stanowczo zaprzeczył aby powód był bity i znieważany. Sąd dał wiarę zeznaniom tego świadka, bowiem korespondowały z zeznaniami pozostałych świadków i zgromadzonymi dokumentami. Dodatkowo pielęgniarka nie stwierdziła żadnych obrażeń zewnętrznych na ciele powoda. Sąd Rejonowy wskazał, że przesłanką przyznania zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 k.c. jest doznanie

krzywdy, czego powód nie udowodnił. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. z uwagi na sytuację materialną powoda.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód domagając się w istocie zmiany wyroku i orzeczenia zgodnie z żądaniem pozwu ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia, wynikający z daleko idącej dowolności w ustalaniu faktów i okoliczności opartych jedynie na wyjaśnieniach stron pozwanych, przy jednoczesnym pominięciu dowodów przemawiających za potwierdzeniem faktów i okoliczności sprawy na korzyść powoda. Zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą istotny wpływ na treść wyroku poprzez brak merytorycznego ustosunkowania się do niektórych pism przez niego złożonych oraz, że nie zostały wykonane jego wnioski o zapoznanie się z dowodem w postaci akt osobowych cz. B., co naruszyło jego prawo do możliwości ustosunkowania się do dowodu.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany wskazał na trafność orzeczenia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych określone zostały w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. i skonkretyzowane w Kodeksie cywilnym.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Z przepisów tych wynika, iż przesłankami odpowiedzialności Skarbu Państwa są: wystąpienie szkody, wykonywanie funkcji władzy publicznej, wyrządzenie szkody działaniem organu władzy publicznej oraz niezgodność z prawem działania władzy publicznej wyrządzającej szkodę (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., SK 18/2000 (Dz. U. Nr 145, poz. 1638). Podkreślić przy tym należy, iż powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie.

Zgodnie z art. 6 k.c. na powodzie ciążył obowiązek udowodnienia faktów, z których wywodził skutki prawne. W tej sytuacji powód powinien był przedstawić dowody wskazujące na zasadność jego roszczenia. Skoro tego nie uczynił, Sąd Rejonowy trafnie oddalił powództwo w niniejszej sprawie.

Nie jest zasadny zarzut powoda, iż ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Rejonowy była błędna. Ocena ta została oparta o kryteria wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

W orzecznictwie przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, nr 10, poz. 200; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655).

Wbrew zarzutom powoda Sąd Rejonowy omówił wszystkie dowody zebrane w sprawie. Nie odnosił się wprawdzie szczegółowo do tych dowodów, który były ze sobą zbieżne. W zakresie dowodów z dokumentów uznał je za wiarygodne, gdyż żadna ze stron nie podważała ich wiarygodności. Fakt ten stwierdził w uzasadnieniu. Szczególną uwagę poświęcił natomiast zeznaniom świadka P. M., który nie potwierdził podawanych przez powoda okoliczności. Dowód z przesłuchania tego świadka jest szczególnie istotny, gdyż świadek ten był osadzony z powodem i niewątpliwie nie miał interesu by zeznawać na niekorzyść powoda. Poza tym, co zostało wskazane przez Sąd Rejonowy, zeznania tego

świadka, są zgodne z pozostałymi dowodami zebranymi w sprawie. Nie tylko z dowodami osobowymi, ale również dokumentami. Podkreślić przy tym należy, iż powód nie kwestionował prawdziwości dokumentów zgromadzonych w sprawie, w tym notatki służbowej sporządzonej w dniu 7 lipca 2011 r. przez pielęgniarkę, które nie stwierdziła żadnych obrażeń na ciele powoda. Niewątpliwie naruszenie nietykalności cielesnej, które podnosi powód, powinno pozostawić jakieś ślady na ciele powoda. Brak takich śladów, w powiązaniu z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie, pozwala na przyjęcie logicznego toku zdarzeń, w którym nie mieszczą się podnoszone przez powoda okoliczności.

Powód zarzucił również, iż Sąd Rejonowy nie odniósł się w uzasadnieniu do pewnych dokumentów, które zostały przedstawione przez powoda. Twierdzenia ten stanowią w istocie zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 328 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy nie podziela tego zarzutu. W judykaturze przeważa pogląd, w myśl którego strona może powołać się na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia i zarzut taki można ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000/5/100 oraz z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07, M. Prawn. 2007/17/930). Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie wymagane przez ustawodawcę elementy, w szczególności wskazana została podstawa prawna rozstrzygnięcia oraz dowody, na których Sąd I instancji oparł się, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Szczegółowo zostało omówione przez Sąd Rejonowy postępowanie dowodowe. Sąd wskazał, które dowody uznał za wiarygodne i dlaczego, a który dowód uznał za niewiarygodny. W oparciu o treść uzasadnienia Sąd Okręgowy mógł przeprowadzić kontrolę zaskarżonego orzeczenia. Ponadto wskazać należy, iż zarzut powyższy mógłby być skuteczny tylko wtedy, gdyby skarżący wykazałby, że wadliwości uzasadnienia miały wpływ na wynik sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN 97/97, OSNAPiUS 1998/4/121). Na taki związek powód nie wskazał w uzasadnieniu apelacji. W konsekwencji należy uznać, iż zarzuty apelacji były w całości niezasadne.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. uwzględniając, iż powód przegrał sprawę w postępowaniu apelacyjnym i w związku z tym obowiązany jest do poniesienia kosztów procesu, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, które stanowiła opłata za czynności radcy prawnego przed Sądem II instancji.